

Мари-Доминик Льолиевр - „CHANEL & CO: Коко и нейното обкръжение“

Зад тезгяха с изчистени форми продавачката докосва топовете муселин, подредени по цветовете, пред които самият Реноар би изпаднал в захлас.

– Зелено ли? Какво зелено?

Тя разгъва три от нежните като паяжина платове. Същинска феерия във всички нюанси на зеленото се разкрива пред зелените очи на Роми Шнайдер, млада германска актриса със закръглени бузи. Обилието от разноцветни муселини тук е достойно за пазара на платове в Бомбай. Как да не се поддадеш на подобно очарование? С изискан жест продавачката завързва на врата на актрисата ефирно шалче. От нежното докосване на коприната младата жена има усещането, че ухання пеперуда пърха с криле до лицето ѝ. Всяка фибра тук е пропита от „№ 5“, който всеки ден бива разпръскван в магазина. Актрисата пристъпва към огледалото, удивена, че нещо на вид толкова незначително изведнъж ѝ придава въздушност.

– Крилете на феята Клошет – усмихва се Висконти, докато разгръща купчината шалове. Ала ето че се появяват и други изкушения. Върху тапицираните с кожа поставки блестят кръстчета от планински кристал, цели водопади от перли, маншети от бакелит с инкрустирани върху тях малтийски кръстове, украшения за талията, достойни за източна принцеса, прелестни обеци и брошки. Това е пещерата на Али Баба, пълна с творбите на парижки художник. У Шанел фалшивите бижута са по-красиви от истинските, същински произведения на изкуството. Обгърната от уханието на парфюма и от отраженията в огледалата, Роми иска да има всичко. А преди малко се е колебала дали да прекрачи прага. Изплашила се е от необичайно пестеливия лукс на четирите дълбоки и тайнствени витрини, покрити с черно кадифе, в които има само по един предмет, чанта, шалче, бижу, обувка.

Лукино Висконти я е увлякъл, без да ѝ даде време да размисли. Мисия на деня е изборът на тоалет за Пупе, нейната героиня във филма *Бокачо 70*. В театъра Висконти режисира пиесата на Джон Форд *Колко жалко, че си развратница* с участието на Роми Шнайдер и нейния годеник Ален Делон. Кръвосмесителна любов между брат и сестра в Парма през XVI в. Висконти ги владее със своята култура, елегантност и маниери. Наполовина любовник, наполовина баща на Ален Делон, той моделира младите хора по свой образ. Роми е по-образована от Ален, но все още е млада непохватна селянка, въпреки че вече е звезда на европейското кино след изпълнението на порядъчно сладникавата роля на Сиси в едноименния сериал.

Имат среща на втория етаж с тази, която всеки тук нарича Госпожицата. Така са наричали братовчедката на Луи XIV, както обяснява Лукино. Или пък актрисите от „Театр Франсе“. Той повежда Роми към стълбището в дъното на магазина, където заиграват отраженията им в поредицата огледала. През скрита врата проникват в бляскавия свят на Коко Шанел.

КОКО И ВИСКОНТИ

Когато през трийсетте години се запознава във Венеция с Коко, Висконти все още е само млад аристократ, който се занимава с отглеждане на расови коне. Прекарвали са няколко лета в Лидо и на борда на Сент Алексис, яхтата на Руси и Хосе Мария Серт. С бели памучни шалвари, килнат каскет и пишци накити върху пуловера, Шанел привлича с необикновения си шик. Тя първа се е появила с плажна пижама и с каишки на корковите подметки за разходки по пясъка. Всички от компанията се обичат, всички са красиви, бисексуални и съблазнителни. Лукино и неговата снаха Мадина Аривабене са влюбени в Наталия Палей, полусестра на княз Дмитрий, омъжена за моделиера Люсиен Льолон и любовница на Серж Лифар, както и на няколко дами. От своя страна

Шанел има връзка с Лукино, който е увлечен по Ники Аривабене, сестра на Мадина. Яхтата е най-доброто средство да избягаш и да се отдадеш на любов, казва Коко, която харесва само началото на всяко нещо. За вечеря тя облича разкошни рокли с волани от дантела, предназначена за бельо и корсети. „За да бъде красив един тоалет, трябва жената, която го носи, да изглежда гола под него“, казва тя.

Когато Коко пристига във Венеция, Лукино и брат му я посрещат на гарата. Отначало тя вечеря с техния баща – „Лукино ме разочарова, прави завеси от насмолено платно“. След това тръгват да изучават бордеите. Прекрасна като Луиз Брукс в *Награда за красота*, Коко танцува танго в прегръдките на лоши момчета, които изместват Лукино. По-късно, в Париж го въвежда в кръга на своите приятели, където той се среща с най-интересните личности от онова време. „Беше шикозно до смърт“, повтарят Мадина и Ники, които са придружили Лукино, едно от многобройните протежета на Шанел, поели към бляскава кариера. Когато една жена е творческа личност, тя се превръща в мощен стимулант. Благодарение на нея Висконти става костюмиер и асистент на Реноар при заснемането на *Разходка в полето*, преди сам да започне кариера на режисьор. За пръв път той описва своята среда в скеча *Бокачо 70*. Поверява тоалетите, предназначени за Роми, на Шанел, която е облякла по възхитителен начин Делфин Сериг за *Миналата година в Мариенбад*. Две странни феи се свеждат над люлката на раждащата с звезда: режисьорът възлага на приятелката си Коко да приучи Роми на елегантност. Висконти обича Делон, а Коко е увлечена по неговата годеница. „Тя предварително е прочута“, заявява Шанел, когато вижда за пръв път младата германка.

КОКО ОБЛИЧА РОМИ

Венецианска статуя на негърче в човешки ръст сочи с разтворена длан към салона. Висконти отваря врата, наподобяваща шкаф, и въвежда Роми в стая, украсена с паравани „Коромандел“, където Габриел живее и се храни. Коко кани Роми да седне до нея на канапето. Край младата объркана актриса всичко искри. Гирляндите на огромен полилей от планински кристал, розов кварц и аметист се отразяват до безкрай в разположените едно срещу друго огледала. Двете масивни стойки с волюти върху бюрото блесят като направени от благороден метал. Предметите в стаята са толкова големи и монументални, че я правят да изглежда смалена като в Алиса в страната на чудесата. Като поставя обемисти мебели в тесни помещения, Шанел създава впечатление за фокус, достоен за Худини. До нея лежат подбрани шалове от муселин, които тя опипва така, сякаш пръстите ѝ притежават сетива, способни да доловят същността на материята, да проникват в живата тайна, скрита във фибрите. Шаловете са дело на фирмата „Юрел“, която през трийсетте години е купила „Китмир“ от княгиня Мария.

– Шанел е веща колористка – казва Висконти. Тя не само разбира от цветове, но има и усет за материите.

– Вече съм виждала пашкули. В Мароко повсеместно отглеждат копринени буби и ги хранят с черничеви листа. Когато вътре остане какавида, я задушават. Докосването на копринените нишки действа благотворно.

Тя намята един шал върху рамото на Роми, отстъпва леко, за да види по-добре, после се приближава и разрошва кестенявите ѝ къдрици. Очевидно предпочита по-немирна прическа.

Пред огледалото поставя обеци на ушите на младата актриса, обръщайки към него нежния ѝ профил.

– Заведете Роми в големия салон и ѝ дайте една блуза – казва тя на присъединилата се към тях асистентка.

Двете млади жени се отправят към вратата под насмешливия поглед на друга статуя на негърче, което им сочи изхода.

– Тя е като Марлене отпреди Щернберг. Има тяло на селянка. Прекалено големи гърди, едри бедра – шепне Коко. – Имам ти доверие... Ще съумееш да я разкрасиш.

Той добре познава хапливите забележки на Коко, вътрешната ѝ необходимост да нарани, но са му известни също така нейните творчески способности.

– От какво по-точно имаш нужда, Лукино?

– От следобеден тоалет, вечерен тоалет и от леко домашно облекло. Нейната героиня Пупе е младата съпруга на граф Отавио, когото фотографите от таблоид са изненадали в компанията на колгърла.

– Пупе? Вярно, твоята германка е същински помпон.

– Пупе е дъщеря на германски индустриалец, омъжила се по негово настояване за разорения аристократ Отавио...

– Да не би да правиш автобиография? – пита го лукаво Коко.

В отговор Висконти, чиято майка е дъщеря на фармацевтичен магнат, а баща му потомък на знатна миланска фамилия, само свива рамене.

– За пръв път ще направя филм по мой вкус, за начина на живот на моята класа, за отмиращата италианска аристокрация.

– След като игра ролята на комунист, сега влизаш в ролята на Пруст. Нямам търпение да видя това – казва съвсем искрено Шанел, след което напуска вълшебното си убежище и слиза в салона за ревюта. На последното стъпало Коко спира и се обръща към последвалия я Лукино.

– Погледни!

В едно огледало се вижда копринената кожа на прелестен женски хълбок. Издължена китара, направена от гладка плът. Гола зад един параван, Роми тъкмо се преоблича. Дори да се озърне, тя не би могла да открие, че я наблюдават. Двата по-възрастни нейни приятели дискретно ѝ обръщат гръб и се преструват на съсредоточени върху собствените си отражения. „Твоего протеже е чистокръвна кобилка. Хайде да видим облеклото“, решава Коко, която е променила мнението си.

Приседнала на столче в салона за ревюта, Роми е накарала една манекенка да облече бялата блуза.

– Повървете.

Роми е по-ниска от манекенката, но с пропорционални форми. Красиви крака, тънки глезени. Деликатни черти, пърхащи при най-малкото вълнение ноздри. Налице е потенциал. Стига малката да се съгласи да поотслабне. Коко иска да ѝ донесат предвидените за проба костюми, за да подбере най-подходящия за филма. За следобеда се спира на комплект от туид екрю с хастар от розова коприна и съответната блуза и шапчица. Сакото се оказва твърде дълго, защото Роми е висока само метър и шейсет и един. Затова и полата ще трябва да се подкъси. Бюджетът на филма не предвижда гардероб по поръчка. Коко предоставя облеклата за срок от няколко дни. В замяна нейният приятел ще покаже в близък план мними флакони с „№ 5“. Вечерният тоалет ще бъде от златист брукат. Домашната роба пък от лъскав прозрачен муселин. Тя ще разкрие в контражур разкошното тяло на Роми. Висконти приема. Коко отива да донесе поставките с фалшиви бижута.

– Накитите са предназначени да красят, а не да излагат на показ богатството.

Роми не сменя очи от тях.

– Да не сте ги излъскали?

Шанел е вманиачена на тема чистота и в отговор посочва съвършено новите обеци на своята асистентка.

– Коко Шанел е най-великата актриса на света – обажда се Висконти и отправя усмивка към Роми.

Той добре знае колко умение влага Коко, за да постигне своя шик: Шанел не е успяла да стане велика певица, както е мечтала, но затова пък има усет за накитите и вкус към театъра. През двайсетте години тя самата е по-модерна дори от собствената ѝ мода: публиката се интересува живо от нейните любовници, приятели, вили, къщи. А тя от своя страна се старае да привлече вниманието върху себе си. Не е толкова изобретателна, колкото нейната конкурентка Мадлен Вионе, същинска архитектка в областта на висшата мода, но притежава нюх за рекламата. Влизането в определена роля за нея е част от занаята. Винаги е била своя най-добър рекламен агент, а в този момент това е по-вярно от всякога. Когато някой фотограф насочи към нея обектива, тя не пропуска да му намигне. Един от любимите ѝ номера например е трикът с ръкава. Вика манекенка и с две яростни движения разпаря ръкава, а след това отново го закрепя с карфици, „дори когато това изобщо не е необходимо“, отбелязва язвително г-н Траншан, директор на модната къща, когото тя нарича „глиган“. Следва зашиване, като излишният плат влиза в подгъва.

Висконти разчита Шанел да придаде на все още непохватната негова актриса малко от своя шик. Своята елегантност Коко е придобила чрез миметизъм. Пластовете са се натрупвали бавно, неусетно и първоизточниците вече не са разпознаваеми. Част от хулиганския шик дължи на мюзикхола, самоуверената осанка на рускините, страстта към златото на циганите, небрежния шик на англичаните, които изглеждат така, сякаш са спали облечени, но всичко това споено в едно цяло чрез онова златно сечение, което принадлежи единствено на нея. Фотосеанс на Шанел: на двайсет години тя е красива, на четирийсет – очарователна, на седемдесет – неустоима. Тя позира. С юмрук на хълбока като завоевателка. С издаден напред ханш като леко момиче. С цигара между устните. С ръка в джоба на полата. Начумерена. С детинска усмивка. За Габриел Шанел всичко е спектакъл, на който тя е постановчик. Тя е жена, привързана към представлението и аплодисментите. Макар да не се намира на сцена, тя играе. Нейните къщи са като театрални декори, където тя изпълнява главната роля, за която сама избира костюмите и превръща клиентките си във фигурантки. Модата на Шанел разказва една история, нейната собствена. Нима е възможно Висконти, който има слабост към великите актриси, да не бъде запленил от нея? Именно този чар се опитва той да филмира чрез Роми, която следва безпрекословно препоръките на своята менторка.